

LUNDS
UNIVERSITET
Socialhögskolan

Berättelser om missnöje, misstro & sårbarhet

En tematisk analys om LVU-kampanjen i det digitala rummet

Elin Galvañ
Kandidatuppsats SOPB63
Aktuell termin HT 2024
Handledare: Carina Tigervall

Förord

Till Molle och Thea, mina älskade hundar.

Tack för att ni har hållit mig sällskap under en ensam uppsatsperiod som stundvis kantats av självtvivel och ångest. Tack för allt gos och alla långpromenader ni gett mig i ur och skur där jag fått lov att skingra mina tankar.

Jag är också tacksam för min familj och mina vänner vars hejarop och pepp har burit mig genom processen. Ett särskilt stort tack till världens mamma som inte bara stöttat utan även läst igenom min uppsats gång på gång och gett tydlig och värdefull feedback.

Teres, ditt stöd när det inte blev som jag tänkt mig och dina empatiska och vänliga ord var precis vad jag behövde i stunden.

Och tack till Emmie och Julia för att ni orkade vara ett par extra ögon i uppsatsskrivandet - det har varit ovärderligt!

Anzelika, mitt anteckningsstöd under dessa 3,5 år utan dig hade detta aldrig gått!

Tack till Ellen min examinator för tydlig feedback och peppande ord som gjorde så att jag till slut kunde ro detta i land!

Och slutligen - Farmor, min älskade Farmor som jag vet hade varit så stolt över att jag kämpade mig igenom ett kandidatprogram på Lunds universitet! Som enligt henne också var Sveriges ENDA universitet.

Abstract

Author: Elin Galvañ

Title: Stories of Discontent, Distrust and Vulnerability - A Thematic Analysis of the LVU Campaign in the Digital Space [Translated title]

Supervisor: Carina Tigervall

Assessor: Ellen Parsland

The LVU campaign refers to a wave of criticism and disinformation in Swedish and international media between 2021 and 2024 claiming that Sweden's social services systematically remove children primarily from Muslim families without legitimate reasons. This study examines how Swedish media constructed stories about the campaign and its key actors.

The purpose of this study is to identify central themes in Swedish news coverage of the LVU campaign and to analyze how social service's role and function as well as other actors such as associations, religious communities and religious groups are portrayed.

This study analyses 39 selected news articles from SVT Nyheter and Göteborgs-Posten using an inductive thematic approach within a qualitative netnographic framework. The analysis follows the six-step process outlined by Alvinus et al. (2023). The study draws on three theoretical perspectives: Charles Tilly's theory of stories, Michel Foucault's concept of governmentality and Edward Said's "us and them" framework each offering a different lens on story construction, power relations and cultural boundaries.

Findings reveal several linked stories: (1) distrust, dissatisfaction, and fear towards social services, (2) the reproduction of "us" and "them" boundaries and (3) the framing of social services as an instrument of state power. These stories often linked with misinformation have been reinforced through media coverage contributing to polarization and influencing public perceptions of social workers and their work.

Keywords: Social services, LVU campaign, Swedish media, distrust, dissatisfaction, vulnerability.

Nyckelord: Socialtjänsten, LVU-kampanjen, svenska media, misstro, missnöje, sårbarhet.

Innehållsförteckning

1. Inledning	4
1.2 Syfte	6
1.3 Frågeställning	6
3. Tidigare forskning	7
3.1 Litteratursökning	7
3.2 Desinformation som fenomen	7
3.3 Lärdomar från Covid-19-pandemin	8
3.4 Medias påverkan på socialt arbete	9
3.5 Missnöje och misstro mot social välfärd	10
3.6 Social tillit och polarisering	12
4. Teoretiskt ramverk	13
4.1 Charles Tilly: Berättelser	13
4.2 Michel Foucault: Styrning	14
4.3 Edward W. Said: Vi och dem	16
4.4 Sammanfattning och hur teorierna samverkar	17
5. Metod	17
5.2 Urval och Tillvägagångssätt	18
5.3 Tillförlitlighet	20
5.4 Etiska övervägande	21
6. Resultat och analys	22
6.1 Socialtjänsten som ett maktmedel	23
6.3 Religion som hot vs Sekularisering som hot	28
6.4 Gemensam fiende	30
6.5 Sammanfattning av resultatet	32
7. Avslutande diskussion	32
7.1 Diskussion av resultat och analys	32
7.2 Jämförelse med tidigare forskning & Förslag på vidare forskning	34
7.3 Avslutande reflektion	35
8. Referenslista	38

1. Inledning

1.1 Problemformulering

Den 28 december 2021 blir en flerbarnsmamma från Göteborg intervjuad av en stor egyptisk Youtube-kanal där hon pratar om hur Socialtjänsten kidnappar muslimska barn på felaktiga grunder genom LVU - Lag med särskilda bestämmelser om vård av unga (LVU, SFS nr: 1990:52). LVU-lagen är en lag som finns som ett skyddande lag för barn och unga som kan fara illa. Barn som far illa kan därför tvångsvårdas mot deras eller deras vårdnadshavares vilja med stöd av LVU. Myndigheterna beskriver det som i folkmun har kommit att kallas för LVU-kampanjen som en desinformationskampanj mot Socialtjänsten. I "Presentation från webinarium om desinformation" skriver Socialstyrelsen om hur desinformation kan beskrivas som en teknik som används för att sprida falsk information vilket har som syfte att vilseleda och påverka människor och dess åsikter (Socialstyrelsen, 2024).

Mikael Tofvesson som är operativ chef på Myndigheten för psykologiskt försvar menar att de aktörer som spridit och sprider desinformation har som avsikt att skada inte bara Socialtjänsten utan hela det svenska samhället genom att minska förtroendet för myndigheter, skapa misstänksamhet mellan människor och myndigheter samt öka splittringen i samhället (Sydsvenskan 2022).

Trots att myndigheter och experter har bemött kampanjen som desinformation, fortsätter nya händelser kopplade till LVU-kampanjen att uppmärksammas i media, något som påverkar bilden av Sverige och dess socialtjänst. I tidigare forskning kan man läsa om hur Socialtjänsten arbetar med Sveriges mest utsatta grupper i samhället vilket kräver tilltro för att på bästa sätt kunna utföra ett bra arbete och hur bristen på tilltro för socialtjänsten som organisation omöjliggör socialarbetarnas arbete (Nilsson & Landstedt, 2022:1375,1385). Att en del av Sveriges befolkning inte har tilltro till Socialtjänsten och andra myndigheter kan ha farliga konsekvenser. Socialstyrelsen (2024:55) menar att det finns ett ökat behov av stöd och insatser i socioekonomiskt utsatta områden. Samtidigt visar samma rapport att familjerna trots detta inte får den hjälp de behöver. En av anledningarna tros vara att de tackar nej till insatser från Socialtjänsten på grund av rädsla och misstro, vilket kan vara en anledning till att LVU-kampanjen fått fäste och spridit sig.

En annan stor anledning att LVU-kampanjen haft den påverkan den har kan vara hur berättelserna om LVU-kampanjen har spridits både i media & sociala medier.

LVU-kampanjen fick även internationell spridning på sociala medier och media främst på arabiska i Egypten, Syrien och Libanon. I de arabiska kanalerna var syftet främst att skapa en berättelse om att västvärlden hade en negativ syn på muslimer, detta genom att sprida felaktig information och emotionellt laddade berättelser och videoklipp (Akademikern, 2024).

Brunnberg (2001:40-41) skriver hur publiciteten i media har en central roll i hur synen på socialarbetare skapas. Socialarbetare som tillfrågades i studien beskriver hur medierapporteringen påverkar omgivningens syn på socialtjänsten och socialarbetare som yrke. Lundström och Andersson (2004:12-14) menar också att maktmedier har en viktig roll i hur berättelser om Socialtjänsten och socialarbetare skapas. Socialarbetare som deltog i Lundström och Anderssons studie menade att media bidrar till moralisk panik i samband med enskilda fall. Detta kan tolkas som att media fungerar som ett maktverktyg som i viss mån påverkar vilka berättelser om Socialtjänsten som når ut till den svenska allmänheten.

Forskning visar att media inte bara rapporterar om händelser utan också påverkar hur vi uppfattar dem genom vilka ord, bilder och vinklar de väljer att använda (Strömbäck, 2014; Alvinus et al., 2023). I fallet med LVU-kampanjen innebär det att media inte bara återger vad som sägs i kampanjen utan också är med och formar och förstärker vissa bilder av socialtjänsten och andra aktörer. På så sätt påverkar media hur dessa uppfattas av allmänheten.

Jag tolkar det som att det finns en lucka i tidigare forskning när det kommer till den påverkan media har över vilka berättelser som berättas om desinformationskampanjer och dess aktörer som är inblandade. De berättelser som media sprider om desinformationskampanjen ses här som något som inte bara speglar verkligheten utan också formar den. Med Tillys (2000) teori kan vi förstå hur berättelser skapar skillnader mellan grupper. Michel Foucault visar hur de kan fungera som maktutövning där media påverkar bilden av socialtjänsten. Med Edward Saids teori om 'vi och dem' ser vi hur kulturella och religiösa gränser förstärks. Tillsammans visar teorierna hur media kan skapa, förstärka eller utmana bilden av socialtjänsten. Detta är till viss del utforskat i Sverige då jag inte kunde hitta mycket forskning om detta. Den lilla svenska forskningen som jag har hittat som man som läsare har kunnat ta del av är från början av 2000-talet vilket jag inte anser är tillräckligt uppdaterad eftersom det hänt mycket de senaste 20 åren när det kommer till media och framför allt sociala medier. Jag anser därför att det är av relevans att studera hur berättelser om Socialtjänsten konstrueras i svenska medias rapportering om LVU-kampanjen.

Särskilt intressant är vilka berättelser som skapas om aktörerna i kampanjen och vilka roller som tillskrivs socialtjänsten. Det är relevant eftersom dessa berättelser inte bara beskriver händelser utan också formar tillit, misstro och synen på socialt arbete i samhället. Genom att undersöka vilka teman som framträder i svensk medias skildringar av LVU-kampanjen blir det möjligt att förstå hur medias berättelser kan påverka bilden av socialt arbete och socialtjänstens legitimitet i samhället.

För att göra denna analys kommer jag därför att göra en tematisk analys för att få en djupare förståelse för berättelserna som berättas i svensk media om LVU-kampanjen och de olika centrala teman som framträder. Det är också av vikt att analysera hur socialtjänsten framställs i en informationskampanj och vilka teman socialtjänsten tillskrivs i berättelser om LVU-kampanjen i svensk media. Bristen på tilltro till Socialtjänsten, särskilt i socioekonomiskt utsatta områden, är ett återkommande tema i både forskning och offentliga debatter vilket möjliggör att en desinformation sprids och leder till ett mer polariserat samhälle (Socialstyrelsen, 2024:55). Detta problem visar hur viktigt en undersökning kring påverkan svensk media har i en desinformationskampanj.

Studien är samhällsrelevant eftersom förståelsen av hur media påverkar synen på socialtjänsten kan bidra till att stärka förtroendet för myndigheter, minska polarisering och förbättra förutsättningarna för socialt arbete i utsatta områden. För att analysera dessa berättelser används Tillys (2000) teori om berättelser, Michel Foucaults teori om styrning och Edward Saids teori om "vi och dem", vilka möjliggör en förståelse för hur medier formar uppfattningar om sociala institutioner och deras aktörer.

1.2 Syfte

Syftet med denna studie är att analysera vilka centrala teman som framträder i svensk media och dess nyhetsrapportering rörande LVU-kampanjen mellan 2021 och 2024 för att förstå vilka berättelser som konstrueras gällande aktörer involverade i kampanjen.

1.3 Frågeställning

1. Vilka centrala teman framträder i svensk medias berättelser om LVU-kampanjen?
2. Hur konstrueras socialtjänstens roll och funktion i dessa berättelser?
3. På vilka vis konstrueras centrala aktörer i svensk medias berättelser om LVU-kampanjen?

3. Tidigare forskning

I denna del kommer jag ta upp forskning som varit relevant för min studie, både vetenskapliga artiklar, forskningsrapporter från myndigheter och böcker som tar upp forskning som jag kommer använda mig av under studiens gång. Jag har valt att dela upp tidigare forskning i tre olika stycken för att lättare få överblick över forskningsområdet.

3.1 Litteratursökning

Jag har främst använt mig av databasen LUBsearch för att hitta information till tidigare forskning. De sökord som jag har använt mig av är: “desinformation”, “misinformation”, “desinformation”, “fake news” “social work”, “LVU-campaign”, “child welfare”, “government trust” “social work trust”. Jag har valt att inte begränsa mig till att endast ha nordisk eller västerländsk litteratur då jag anser att det hade blivit alldeles för snävt och svårt att hitta relevant litteratur till min studie. Jag har istället valt att använda mig av litteratur från hela världen för att få insikt och information från olika kulturer. Jag anser att det fungerar bra i denna kontext då det är ett fenomen som sträcker sig långt bortom Sveriges landsgränser.

3.2 Desinformation som fenomen

Desinformation ses som ett aktuellt problem. Toma (2021:134-135) menar att desinformation på sociala medier haft stor betydelse för händelser som USAs presidentval 2016 och Brexit folkomröstning, där olika grupper använt desinformation för att förstärka sina åsikter och vinna politisk makt. Denna process har haft en direkt påverkan på demokratiska processer och har bidragit till en ökad polarisering av grupper med olika värderingar. Detta är särskilt relevant för min studie om LVU-kampanjen eftersom desinformation om Socialtjänstens arbete har blivit ett verktyg för att påverka allmänhetens uppfattning och skapa misstro mot myndigheten. Genom att studera hur desinformation sprids i både svensk och internationell media kan jag få en bättre förståelse för hur den här påverkan sker och vilka aktörer som är inblandade i spridningen.

Toma (2021:149) skriver att desinformation ofta ses som ett socialt problem, och att myndigheter och företag försöker hitta sätt att bekämpa den. En kritik som lyfts fram är att åtgärder mot desinformation kan uppfattas som censur, vilket riskerar att tysta kritik mot myndigheter. Jag anser att detta synsätt är relevant för min studie, då jag undersöker hur

medierapporteringen om LVU-kampanjen skapar berättelser. Dessa berättelser påverkar inte bara bilden av Socialtjänsten utan gör det också svårt för myndigheten att försvara sig mot anklagelserna. Att analysera den kritik som riktas mot Socialtjänsten i svensk media blir därför en viktig del av att förstå hur desinformation fungerar i det här sammanhanget.

Toma och Scripcariu (2020:66) menar att desinformation har en inverkan på hur extremiströrelser får mer utrymme de senaste åren, vilket i sin tur påverkar den moderna demokratin. Detta är viktigt för min studie eftersom den typ av desinformation som sprids om Socialtjänsten kan ses som en del av en större rörelse som försöker underminera tilliten till samhällsinstitutioner och välfärdssystem. Genom att undersöka LVU-kampanjen och de aktörer som sprider desinformation kan jag skapa en förståelse av hur denna typ av negativ påverkan kan skada förtroendet för samhällsinstitutioner som Socialtjänsten och ytterligare polarisera samhället.

Desinformation är inget nytt fenomen men genom digitala och sociala medier har spridningen av desinformation blivit mycket mer omfattande och snabb. Enligt Toma och Scripcariu (2020:78-79) krävs det aktiva handlingar för att desinformation ska spridas och skapa legitimitet och trovärdighet. Detta är särskilt relevant för min studie eftersom LVU-kampanjen är ett tydligt exempel på hur desinformation inte bara sprids genom media utan andra digitala plattformar. Genom att analysera hur media bidrar till att forma berättelsen om Socialtjänsten och hur deras trovärdighet ifrågasätts, kan jag undersöka hur desinformation kan få långvariga effekter på allmänhetens tilltro till myndigheter och socialt arbete.

3.3 Lärdomar från Covid-19-pandemin

Covid-19-pandemin är ett fenomen som på flera sätt liknar LVU-kampanjen, då desinformation under pandemin spridits snabbt genom medierapportering både i media och på sociala medier plattformar. Bonow Soares och Recuero (2021:1-2) diskuterar hur media ofta setts som en källa till att förhindra desinformation, eftersom nyhetsartiklar ska baseras på trovärdiga källor. Trots detta påpekar författarna att journalister i media också kan bidra till spridningen av desinformation, med eller utan intention, genom att glömma eller välja bort delar i nyhetsrapporteringen. Dessutom kan upprepning av desinformation, även om intentionen är att visa på dess falskhet, leda till att desinformationen sprids ytterligare och får motsatt effekt. Detta är relevant för min studie om LVU-kampanjen, där medierapportering,

särskilt i digitala kanaler, spelar en central roll i att forma berättelser om Socialtjänsten och skapa eller förstärka misstro mot dem.

Bonow Soares och Recuero (2021:1-2) pekar på att pandemin genom dess polariserade och politiserade karaktär gav sociala medier en stor roll i spridningen av desinformation.

Författarna konstaterar att rubriker i media som förstärkte desinformation också ofta spreds i Facebookgrupper som stödde desinformativa berättelser om pandemin vilket gjorde att media blev en mellanhand i spridningen av desinformation. Detta liknar situationen med LVU-kampanjen, där falska eller missvisande berättelser om Socialtjänstens arbete spridits via både media och sociala medier och där media indirekt bidrar till att legitimera och sprida desinformation.

Denna parallell mellan desinformation under pandemin och spridningen av desinformation i LVU-kampanjen visar på vikten av att undersöka hur svensk media kan bidra till att forma och förstärka negativa berättelser om Socialtjänsten. Genom att förstå de faktorer som gör att desinformation kan spridas och förstärkas i svensk media blir det lättare att förstå hur dessa berättelser påverkar allmänhetens syn på Socialtjänsten och dess arbete, särskilt bland de grupper som redan är utsatta och har låg tilltro till myndigheter.

3.4 Medias påverkan på socialt arbete

Brunnberg (2001) visar i sin studie hur publicitet i media spelar en central roll i hur synen på socialarbetare och socialtjänsten skapas. Socialarbetare i studien beskriver hur medierapportering, särskilt när en skandal inträffar inom Socialtjänsten, kan påverka både den politiska och professionella arenan. Detta kan leda till förändringar i rutiner och policyer samt påverka socialarbetarens status i samhället, som ofta beskrivs som relativt låg. Brunnberg betonar också att intressegrupper, som vill se förändringar inom socialtjänsten och politiken, aktivt använder media som ett verktyg för att sprida sin kritik. Detta är relevant för min studie om LVU-kampanjen, där medierapportering spelar en avgörande roll i hur Socialtjänstens arbete och legitimitet uppfattas. . Genom att undersöka vilka centrala teman som framträder i svensk media och dess nyhetsrapportering rörande LVU-kampanjen kan jag undersöka hur svensk media skapar och förstärker ett narrativ som påverkar den allmänna bilden av Socialtjänsten och socialarbetare. Vilket i sin tur kan påverka både professionella rutiner och allmänhetens förtroende.

Lundström och Andersson (2004:12-14) betonar att media är en viktig maktresurs som allmänheten använder för att nå samhällseliga institutioner. Socialarbetare i deras studie upplever att den kritiska granskningen av deras arbete ofta är smärtsam och snedvriden, där enskilda fall får oproportionerlig uppmärksamhet jämfört med det allmänna och vardagliga sociala arbetet. Vidare påpekas att media bidrar till moralisk panik, särskilt i samband med enskilda fall som uppmärksammas. Denna forskning är särskilt relevant för min uppsats, eftersom LVU-kampanjen innebär en omfattande kritisk granskning av Socialtjänsten och dess arbete. Genom att undersöka vilka centrala teman som framträder i svensk media och dess nyhetsrapportering rörande LVU-kampanjen kan jag få förståelse för hur denna typ av medieexponering påverkar allmänhetens syn på Socialtjänsten och de aktörer som är involverade i kampanjen.

3.5 Missnöje och misstro mot social välfärd

Ranstorp och Ahlerup (2023:175) samt Försvarshögskolan fick i uppdrag av Myndigheten för psykologiskt försvar att skapa en studie om LVU-kampanjen. De menar att LVU-kampanjen inte är en samlad kampanj utan en samling av olika grupper som gemensamt kritiserar Socialtjänsten och LVU-frågan i Sverige. De påpekar att missnöje och misstro mot Socialtjänsten, särskilt i socioekonomiskt utsatta områden och bland personer med utländsk bakgrund, inte är ett nytt fenomen. Denna kritik är en central del av min egen studie, där jag undersöker hur dessa känslor av misstro och missnöje förstärks och sprids i medierapporteringen om LVU-kampanjen. Genom att analysera medierapporteringen kan jag undersöka hur dessa förhoppningar och rädslor, kopplade till sociala och kulturella skillnader, tas upp och speglas i de berättelser som skapas om Socialtjänsten.

Ranstorp och Ahlerup (2023) identifierar också en sårbarhet i det svenska samhället där grupper som inte har förtroende för Socialtjänsten och andra myndigheter är mer benägna att acceptera desinformation. Denna sårbarhet har spelat en central roll i att LVU-kampanjen fått genomslag. Detta tema är centralt för min uppsats då jag kommer att undersöka hur denna brist på tilltro påverkar de berättelser som svensk media förmedlar om Socialtjänstens arbete och hur det formar allmänhetens syn på myndigheten.

En annan konsekvens som Ranstorp och Ahlerup (2023) påpekar är de hot och det hat som riktats mot både Socialtjänsten och enskilda socialsekreterare under LVU-kampanjen. Denna utveckling har lett till att extremistgrupper har uppmanat till våld och terrorattentat. Detta är

av relevans för min studie eftersom jag undersöker de ytterligare konsekvenser som spridningen av desinformation och den offentliga kritiken mot Socialtjänsten kan ha på både den professionella yrkesutövningen och på socialarbetarnas säkerhet.

Det är också intressant att se att LVU-kampanjen inte är ett fenomen som endast förekommer i Sverige. Ranstorp och Ahlerup (2023) nämner att liknande kampanjer har förekommit i andra nordiska länder såsom Norge där rykten om att den norska Socialtjänsten "kidnappar" barn från familjer med utländsk bakgrund sprids i stängda Facebook-grupper. Här finns en parallell till den svenska LVU-kampanjen där media och sociala plattformar spelar en central roll i att förstärka misstro mot myndigheterna. Denna internationella dimension är av betydelse för min studie då det hjälper mig att sätta LVU-kampanjen i ett större sammanhang och belysa de globala och kulturella aspekterna av misstro mot sociala myndigheter.

Myndigheten Brå (2018:35) genomförde 2018 en rapport som belyser förhållandet mellan rättsväsendet och socialt utsatta områden. I rapporten framkommer att dessa områden ofta får stor uppmärksamhet i svensk media, särskilt när det gäller frågor om våld och kriminalitet. Enligt Brå har ekonomisk segregation, hög arbetslöshet och otrygghet en stark koppling till den lägre tilliten till myndigheter som ses i dessa områden. Detta tema är relevant för min uppsats eftersom misstro mot Socialtjänsten ofta är mer framträdande i socioekonomiskt utsatta grupper vilket eventuellt kan förklara varför desinformation om Socialtjänsten får fäste i dessa områden. Genom att koppla denna forskning till min egen studie kan jag undersöka hur sådana socioekonomiska faktorer påverkar hur svensk media skildrar Socialtjänstens arbete i LVU-kampanjen.

Socialstyrelsens (2024:52-53) studie om Socialtjänstens placeringar av barn och unga visar på ett samband mellan socioekonomiska faktorer och barnens placeringar enligt LVU. Detta är relevant för min uppsats då jag undersöker hur olika aktörer såsom socialarbetare och myndigheter framställs i medierapporteringen om LVU-kampanjen. En aspekt som tas upp i rapporten är att familjer i socioekonomiskt utsatta områden inte alltid får det stöd de behöver eftersom de ofta tackar nej till insatser från Socialtjänsten på grund av rädsla och misstro. Detta gör det ännu viktigare att undersöka hur desinformation sprids och förstärks i media och hur detta påverkar människors vilja att ta emot hjälp från myndigheterna.

3.6 Social tillit och polarisering

Carlander (2023:381, 385-386) påpekar att politisk polarisering har ökat i flera delar av världen och att Sverige inte är ett undantag. Särskilt yngre generationer har visat sig ha lägre social tillit till myndigheter och samhället de lever i. Sedan 2014 har det också blivit tydligare att den sociala tilliten har blivit mer politiskt färgad där personer som röstar på högern i större utsträckning har lägre tillit till myndigheter. Detta är relevant för min studie om LVU-kampanjen, eftersom misstro mot Socialtjänsten och myndigheter i allmänhet ofta är mer utbrett bland vissa politiska grupper och där kan desinformation om Socialtjänstens arbete förstärka denna misstro.

Nilsson och Landstedt (2022:1375, 1385) visar att det finns ett samband mellan personer i socioekonomiskt utsatta områden och deras lägre tillit till myndigheter. Dessa områden, som ofta är de som Socialtjänsten riktar sina insatser mot, kännetecknas av lägre inkomst och utbildning. Studien pekar på att det blir svårare för socialarbetare att minska utanförskap och sårbarhet i dessa områden om det inte finns en grundläggande tillit till Socialtjänsten. Genom att koppla detta till LVU-kampanjen kan jag undersöka om och hur spridningen av desinformation om Socialtjänsten förstärker denna misstro och skapar hinder för att nå de mest utsatta grupperna i samhället.

Trots att social välfärd är beroende av professionella inom olika organisationer, har vi sett en ökad misstro mot dessa organisationer. López Peláez et al. (2020) beskriver hur COVID-19-pandemin har ökat sårbarheten och rädslan, vilket har förstärkt misstron mot den sociala välfärden. Genom att använda digitala plattformar för att sprida korrekt information och minska desinformation visade studien hur mer kunskap kan öka den sociala tilliten. Detta är av relevans för min uppsats eftersom det visar på vikten av att hantera desinformation effektivt för att återuppbygga tilliten till viktiga samhällsinstitutioner som Socialtjänsten, särskilt i tider av osäkerhet. Genom att analysera vilka centrala teman som framträder i svensk media och dess nyhetsrapportering kan jag undersöka vilka åtgärder som kan vidtas för att minska rädsla och misstro mot myndigheten.

4. Teoretiskt ramverk

För att förstå och analysera mitt empiriska material har jag valt att använda tre teorier som kompletterar varandra och ger olika perspektiv på de maktrelationer som konstrueras genom LVU-kampanjen. Dessa teorier är Charles Tillys teori om berättelser, Michel Foucaults teori om styrning och Edward Saids teori om "vi och dem". Genom att använda dessa teorier tillsammans kan jag belysa hur berättelser om Socialtjänsten, de involverade familjerna och maktutövning skapas och reproduceras i svensk media.

Eftersom studiens analys bygger på en induktiv tematisk metod valdes teorierna inte i förväg. Först efter att temana hade identifierats i materialet stod det klart för mig att analysen behövde perspektiv som kunde belysa tre tydliga mönster: hur berättelser växer fram och sprids vidare, hur makt utövas både öppet och mer subtilt samt hur känslan av tillhörighet och gränser mellan "vi" och "dem" skapas och förstärks. Tillys teori bidrar med verktyg för att förstå berättandets betydelse, Foucaults teori gör det möjligt att analysera maktens former och styrning och Saids teori synliggör hur kulturella och religiösa skillnader används i berättelser. Man kan därför säga att Tillys teori hjälper mig att förstå hur berättelser konstrueras, Saids teori belyser vilka dessa berättelser handlar om, och Foucaults teori visar vilka konsekvenser det får för hur vi förstår världen genom medias berättelser om 'de andra'. Tillsammans formar de ett analytiskt ramverk som vuxit fram direkt ur studiens resultat och har sin grund i det empiriska materialet

4.1 Charles Tilly: Berättelser

För att förstå mitt empiriska material har jag valt att utgå från Charles Tillys teori om berättelser. Tilly menar att berättelser hjälper till att upprätthålla det som gör olika grupper till det de är. Genom att se likheter och olikheter så skapas utanförskap och tillhörighet. Kollektiva berättelser kan skapa identitet till en viss organisation samtidigt som de kan visa hur man inte hör till en viss grupp. Romernas historia i Sverige är ett exempel som genom berättelser fick tilldelat sig vissa negativa attribut för att stängas ute och inte få bli en del av Sveriges samhälle. Genom berättelser kan det skapas ett vi och dom. Där vi:et ses som något rent, medborgareaktigt medan dem:et ses som något främmande och hotfullt. Personen som berättas om står inför tolkning för vad för föreställningar vi har om personen. Personens identitet skapas genom berättelser som tilldelar olika attribut och en värld där personen får

röra sig i. Berättelser kan både inkludera och exkludera i olika samhälleliga situationer och interaktioner. Dessa berättelser blir över tid legitima och genom sin legitimitet reproduceras ojämlikheter (Montesino, 2021:54-56).

Tilly (2000) beskriver hur invånarna i västvärlden lär sig hur de ska komponera en berättelse för att gynna sig själv bäst. Genom att positionera sig i berättelser med sina egna ansträngningar så framställs essensen av en själv och man kan behålla sin position i den kategori man tillhör. Genom att vissa berättelser får ta plats så kan personer av makt behålla sin makt och mer eller mindre medvetet skapas ett nätverk där man utesluter personer som inte tillhör samma kategori som en själv (Tilly, 2000:18).

I det sociala arbetet ger Tilly oss verktyg för att förstå hur social ojämlikhet uppkommer och reproduceras. Ett exempel som författaren tar upp är hur man kan se ojämlikheter i den akademiska världen. Genom att vi utgår från manliga forskare och teoretiker så blir det en ojämlikhet där en patriarkal ordning står över i hierarki och hur kvinnliga forskare/teoretiker inte får bidra med kunskap (Montesino, 2021:57).

Jag anser att Tillys (2000) teori är särskilt användbar när det kommer till att analysera sociala fenomen, vilket min studie fokuserar på. Detta då Tillys (2000) inte endast påpekar hur berättelser reflekterar nutidens verklighet utan även hur den formas av den. Genom Tillys teori kan jag se vilka som får utrymme i berättelserna och hur det formar normer och de grupper vi tillhör. Jag anser dock att teorin inte är felfri utan att det finns brister i Tillys (2000) teori om berättelser. En av dessa kan vara att det finns en risk i att man med teorin förenklar stora och komplexa samhälleliga företeelser där fokuset kan bli för svart och vitt i "vem som äger berättelsen" istället för att tänka att det kan finnas parallella makthavare. Trots detta så tror jag genom att applicera Tillys (2000) teori om berättelser så kommer jag kunna ta del av hur olika berättelser om LVU-kampanjen skapas och reproduceras och vilka teman som uppstår. Jag kommer även kunna se vilka grupper som berättar vilka berättelser om ojämlikhet berättas i de teman jag hittar i min empiri.

4.2 Michel Foucault: Styrning

Michel Foucault menar att makt inte bara är något som de som styr får ta del av, utan att det också utövas genom samhällets olika institutioner och processer, som sedan formar och

påverkar de som blir styrda. Styrningsrationalitet (governmentality) handlar om hur individers beteende och uppförande formas genom strategier som gör att dessa handlingar uppfattas som frivilliga, men med konsekvenser om de inte följs. Detta kan tillämpas på LVU-kampanjen, där berättelser om Socialtjänstens arbete sprids via media. Här styrs och påverkas hur aktörerna och deras handlingar framställs, och det blir en form av maktutövning som är osynlig men effektiv genom de berättelser som byggs upp (Davidsson, 2021:168-169, 170-171).

Foucault (2003:172, 180) beskriver hur makt och disciplin upprätthålls genom synliggörande av konsekvenser, där individen ser de straff eller följder som kan uppstå om de bryter mot ordningen. I media kan detta förstås som hur desinformation och falska berättelser om Socialtjänsten sprids. Dessa berättelser skapar rädsla eller hot om konsekvenser, utan att fysiska maktmedel alltid är synliga. Istället fungerar berättelserna i media som ett osynligt men kraftfullt verktyg för makt där de som sprider desinformation påverkar allmänhetens uppfattning om aktörerna inom LVU-kampanjen och på så sätt formar samhällets syn på dem

En aspekt av styrning genom media är att berättelser om aktörerna inom LVU-kampanjen såsom Socialtjänsten, föräldrar och andra involverade parter konstrueras och styrs genom mediernas rapportering och de berättelser som sprids. Det handlar om hur dessa aktörer framställs och hur dessa berättelser påverkar allmänhetens uppfattningar om deras handlingar och motiv. Foucault (2003) begrepp om styrning och styrningsrationalitet är här användbart för att förstå hur media inte bara sprider information utan också styr och formar vilka berättelser som når ut och hur dessa berättelser påverkar synen på Socialtjänstens arbete och legitimitet i samhället.

Genom att tillämpa Foucault (2003) teori på den digitala medieanalysen av LVU-kampanjen kan jag undersöka hur media fungerar som en kanal för maktutövning. Makt utövas inte nödvändigtvis genom direkt kontroll eller tvång. Istället sker det genom att forma och styra de berättelser som berättas om de involverade aktörerna. Media och sociala plattformar som Facebook, YouTube och Twitter blir här verktyg för att både förstärka och sprida dessa berättelser om socialt arbete och de människor som påverkas av LVU-lagen. Detta innebär att den som formar berättelser om aktörerna har stor påverkan på hur samhället ser på LVU och Socialtjänsten.

För att förstå hur denna styrning påverkar LVU-kampanjens berättelser om aktörerna kommer jag att undersöka hur media skapar och förstärker vissa berättelser om Socialtjänsten och andra aktörer i kampanjen. Foucault (2003) teori om styrning kan därför användas till att belysa hur makt utövas genom media och sociala medier. Dessa medier påverkar hur aktörer i LVU-kampanjen framställs och uppfattas av allmänheten.

4.3 Edward W. Said: Vi och dem

Edward W. Saims teori om "vi och dem" bygger på västvärldens bild av orientalismen, där väst ses som utvecklat, modernt och överlägset, medan orienten framställs som primitiv, outvecklad och exotisk. Denna uppdelning mellan "vi" och "dem" upprätthålls genom återkommande berättelser som gör att dessa binära motsättningar blir legitima och naturliga. I Saims teori används dessa föreställningar om orienten och dess människor för att rättfärdiga västvärldens dominans – ett dominansförhållande som bygger på att väst definieras som det "normala" och orienten som det "andra" (Wikström, 2021:62). Genom dessa berättelser om orienten konstrueras och förstärks en maktrelation där västvärlden måste kontrollera och förändra "den andre".

För att tillämpa Saims teori på det svenska sociala arbetet så är det fortfarande relevant för att förstå hur berättelser om andra kulturer görs legitima och reproduceras. Det är viktigt för socialarbetare att vara medveten om vilka berättelser som vi fått berättat för oss och som vi bär på när vi möter någon från en annan kultur så vi inte diskriminerar eller försöker hjälpa på ett stereotypiskt sätt (Wikström, 2021:68-709).

Jag anser att en brist i Saims teori är att den inte helt tar hänsyn till de förändrade maktrelationerna som jag anser att media och sociala medier skapar. Jag anser att makt i dagens samhälle inte endast utövas av västvärlden mot andra delar av världen utan också mellan grupper i samhället. Jag anser att berättelser om "vi och dem" på plattformar som Facebook, Twitter och Youtube ändras, ifrågasätts och till och med vändas upp och ner av nya aktörer. Här anser jag att makt bland annat inte endast handlar om att kontrollera en "underlägsen" grupp utan också om att styra och sprida berättelser på snabba och föränderliga digitala plattformar.

Trots denna brist i teorin anser jag att Saims (2021) begrepp om "vi och dem" är mycket relevant för min studie av LVU-kampanjen. Kampanjen har sin början i berättelser om att

Socialtjänsten "kidnappar" muslimska barn, där dessa familjer och deras barn tilldelas rollen som "dem", medan det svenska samhället och Socialtjänsten definieras som "vi". Genom att använda Saids (2021) teori kan jag belysa hur denna uppdelning av "vi" och "dem" hjälper till att skapa och förstärka berättelserna om Socialtjänstens arbete och de familjer som påverkas av LVU.

I min analys kommer jag att titta på hur uppdelningen mellan "vi" och "dem" både reproduceras och förändras i media och sociala medier. Jag kommer också att undersöka hur svensk media påverkar hur dessa grupper och deras handlingar förstås och uppfattas i samhället, vilket gör att Saids (2021) teori om "vi och dem" får en mer flexibel och relevant användning här.

4.4 Sammanfattning och hur teorierna samverkar

Dessa tre teorier kompletterar varandra genom att belysa olika dimensioner av makt och berättande i LVU-kampanjen. Tillys (2000) teori hjälper mig att förstå hur berättelser konstrueras och reproduceras. Foucault (2003) teori belyser hur makt formas och styrs genom medier och Saids (2021) teori ger mig ett ramverk för att förstå hur "vi och dem"-uppdelningar påverkar identiteter och maktrelationer. Tillsammans anser jag att dessa teorier ger mig ett kraftfullt verktyg för att analysera hur olika aktörer i LVU-kampanjen framställs och hur maktrelationer och social ojämlikhet konstrueras och förstärks genom berättelser.

5. Metod

Jag har valt tematisk analys som metod eftersom den ger goda förutsättningar att besvara studiens syfte och frågeställningar. Målet har varit att undersöka vilka centrala teman som framträder i svensk medias nyhetsrapportering om LVU-kampanjen mellan 2021 och 2024 för att förstå vilka berättelser som konstrueras om de aktörer som är involverade. Särskilt fokus har legat på hur socialtjänstens roll och funktion skildras och på vilket sätt aktörer som socialtjänst, föreningar, religiösa samfund och religiösa grupper framställs i dessa berättelser.

Genom att analysera hur medier gestaltar kampanjen kan studien visa hur olika berättelser formas och sprids. Den kan också belysa hur dessa berättelser påverkar bilden av de

inblandade aktörerna. Svensk media rapporterar inte bara om händelser de tolkar, förstärker och formar berättelser. På så sätt blir medierna en aktiv del av det nätverk av röster som skapar och upprätthåller LVU-kampanjens berättelser.

I arbetet har jag tagit hänsyn till etiska aspekter. Jag har bara analyserat material som är offentligt tillgängligt och har undvikit att spekulera i enskilda personers avsikter. På så sätt minskar risken att studien bidrar till stigmatisering eller misstolkning av aktörer. Genom att koppla analysen till forskning om socioekonomiska faktorer blir det möjligt att undersöka hur sådana förhållanden påverkar mediernas framställning av Socialtjänstens arbete och hur dessa skildringar kan få ytterligare konsekvenser för både myndigheten och dess klienter.

Efter att temana hade identifierats blev det tydligt att återkommande mönster krävde teoretiska perspektiv som kunde belysa tre centrala dimensioner: berättandets roll, maktens utövande och konstruktionen av gruppstillhörighet. Tillys (2000) teori om berättelser valdes då den ger verktyg för att förstå hur återkommande berättelser kan skapa och upprätthålla sociala skillnader. Foucault (2003) begrepp styrning och styrningsrationalitet möjliggör en analys av hur makt utövas genom de berättelser som cirkulerar även när makten är osynlig. Edward Saids (2021) teori om ”vi och dem” visar hur kulturella och religiösa skillnader framställs och används i berättelserna om LVU-kampanjen. Teorierna valdes inte från början, de kom in som en följd av den induktiva analysen där de teman som växte fram visade att just dessa perspektiv behövdes.

5.2 Urval och Tillvägagångssätt

Tematisk analys är en flexibel metod som gör det möjligt att identifiera, analysera och tolka mönster i ett datamaterial (Alvinus et al., 2023:12–13). Det finns två huvudinriktningar: empiristyrd (induktiv) och teoristyrd (deduktiv). Jag har valt en induktiv ansats eftersom jag ville låta mitt material styra vilka teman och teorier som blev relevanta snarare än att på förhand bestämma utifrån en teoretisk ram.

I urvalet har jag använt ett målinriktat urval vilket innebär att materialet valts ut för att det är relevant för studiens syfte och frågeställningar (Bryman, 2018:497). Eftersom syftet är att undersöka hur svensk media framställer LVU-kampanjen har fokus legat på att analysera rapportering från etablerade nyhetskällor snarare än att representera alla möjliga perspektiv.

Min huvudsakliga empiri består av 39 nyhetsartiklar publicerade av SVT Nyheter och Göteborgs-Posten (GP). Artiklarna från SVT Nyheter låg under rubriken ”Allt om: LVU-kampanjen”. Jag valde SVT eftersom det är en del av public service och anses vara

oberoende. På deras hemsida under ”Om oss” framgår att SVT ägs av Förvaltningsstiftelsen för Sveriges Radio AB, Sveriges Television AB och Sveriges Utbildningsradio vars uppgift är att fungera som en länk mellan statsmakterna och public service-bolagen. Stiftelsen påverkar varken innehåll eller finansiering vilket bidrar till att SVT kan verka självständigt. Jag är medveten om att inget nyhetsmedium är helt opolitiskt men ansåg att SVTs nyhetsrapportering erbjöd den mest relevanta och tillgängliga empirin för studien. En ytterligare fördel var att allt material är fritt tillgängligt utan betalvägg vilket gör att läsare av studien kan ta del av källmaterialet.

Sökningen genomfördes på SVT Nyheters webbplats med sökorden ”LVU-kampanjen”, ”omhändertas”, ”LVU” och ”socialtjänsten”. Jag inkluderade endast nyhetsartiklar och exkluderade ledare, debattinlägg och krönikor. Urvalet innehöll artiklar med olika perspektiv bland annat från kampanjens initiativtagare, politiker, föräldrar, närstående och socialarbetare.

För att fylla luckor i materialet gällande en specifik aktör Ove Svidén sökte jag även på Göteborgs-Posten (GP). Här valde jag ut två nyhetsartiklar som kompletterade bilden av hans roll och framställning i media. GP har en tydlig liberal politisk profil vilket jag är medveten om. I denna studie används dock GP endast som ett komplement till SVT och enbart för att belysa en specifik aktör. Eftersom GP är en etablerad dagstidning ansåg jag det rimligt att använda mig av dessa artiklar samtidigt som tyngdpunkten i empirin ligger på SVT:s rapportering. Inga alternativa mediers innehåll har använts i empirin och fokus har legat på etablerade nyhetskällor för att stärka studiens trovärdighet

Av de totalt 39 analyserade artiklarna (38 från SVT och 1 från GP) har 12 artiklar använts för att lyfta direkta citat i resultat- och analysdelen. Övriga artiklar har fungerat som bakgrundsinformation och kontext i analysen.

Alvinus et al. (2023:82) beskriver sex steg för att genomföra en tematisk analys vilket var min utgångspunkt:

1. Upptäck datamaterialet
2. Lyft fram initiala koder och kategorier
3. Sök efter ett antal teman
4. Granska varje tema
5. Definiera och namnge teman
6. Producera resultatavsnittet med teman

I min studie genomfördes dessa steg på följande sätt:

- Steg 1: Jag samlade in material genom ett målstyrt urval och läste varje text flera gånger för att få en helhetsbild.

- Steg 2: Under läsningen markerade jag avsnitt som verkade återkomma och antecknade initiala koder.
- Steg 3: Jag grupperade koderna i preliminära teman i ett separat dokument.
- Steg 4: Varje tema granskades kritiskt för att avgöra om det var relevant för studiens syfte.
- Steg 5: Jag beskrev och namngav de slutliga teman som kvarstod efter granskningen.
- Steg 6: I resultatkapitlet presenterades temana och sattes i relation till tidigare forskning och de teorier jag senare valde.

Denna process överensstämmer med hur tematisk analys ofta beskrivs i kvalitativ metodlitteratur där analysen rör sig från en initial bekantskap med materialet till kodning, tematisering och slutligen rapportering. Jag valde att utgå från Alvinus et al. (2023) eftersom deras beskrivning av analysprocessen är konkret och anpassad till samhällsvetenskapliga studier med fokus på sociala fenomen vilket ligger nära min egen forskningsinriktning. Att följa en etablerad analysmodell säkerställde att arbetet genomfördes på ett systematiskt och transparent sätt.

5.3 Tillförlitlighet

Alvinus et al. (2023:28–31) framhåller att kvalitetskriterier för tematisk analys omfattar trovärdighet, inter- och intrabedömarreliabilitet, överförbarhet, pålitlighet, anpassningsbarhet, dokumentation och reflexivitet. Nedan redogörs för hur dessa kriterier tillämpats i denna studie:

- Trovärdighet: Säkerställdes genom att använda empiri från etablerade nyhetskällor och genom en tydlig redovisning av urval, material och analysprocess. Detta gjorde jag genom att vara öppen med källornas ursprung och redovisa hur materialet har hanterats kan läsaren följa och bedöma studiens tillförlitlighet.
- Inter- och intrabedömarreliabilitet: Har stärkts genom att jag låtit handledare och examinator läsa materialet och gett feedback för vidareutveckling av materialet.. Detta gav möjlighet att jämföra och justera analysen för att minska risken för egna tolkningar som kan färga resultatet.
- Överförbarhet: I denna studie uppnås överförbarhet genom att både kontext och metod beskrivs ingående. Jag redogör för LVU-kampanjens bakgrund, tidsperiod och de aktörer som förekommer i materialet. Metoden presenteras steg för steg från urval av

nyhetsartiklar till kodning och framtagande av teman. Citat från källmaterialet används för att visa hur slutsatserna bygger på empirin. Detta gör det möjligt för andra att bedöma om resultaten kan tillämpas i liknande sammanhang.

- Pålitlighet: Stöds av att den tematiska analysen som jag genomfört systematiskt och transparent. Varje steg, från kodning till tematisering, är dokumenterat och citat används för att visa hur slutsatserna har tagits fram.
- Anpassningsbarhet: Uppnås när trovärdighet, överförbarhet och pålitlighet är på plats. Genom att redovisa forskningsprocessen öppet i hela metodkapitlet blir det möjligt att anpassa upplägget till andra studier med liknande syften eller material.

Studiens fokus ligger på hur svensk media skapar berättelser i samband med en desinformationskampanj. Resultaten kan också vara användbara i forskning om andra kampanjer som påverkar människors uppfattningar genom att välja ut fakta, använda känslomässiga berättelser och skapa en ”vi och dem”-bild. Analysen bygger på Tillys (2000) teori om berättelser, Foucaults (2003) begrepp styrning och styrningsrationalitet samt Saids (2021) teori om ”vi och dem”.

Sammanfattningsvis visar studiens metodbeskrivning, teoretiska grund och den öppna analysprocessen att resultaten är både tillförlitliga och möjliga att överföra till andra sammanhang. De är inte bara användbara för att förstå LVU-kampanjen utan också för att belysa hur berättelser och makt samspelar i andra desinformationskampanjer och situationer i media. Studien bidrar därför inte enbart till förståelsen av LVU-kampanjen. Den erbjuder också ett analytiskt ramverk baserat på Tillys (2000) teori om berättelser, Foucault (2003) begrepp styrning och styrningsrationalitet samt Saids (2021) teori om ’vi och dem’. Genom att visa hur dessa teorier kan användas i analysen blir det lättare för framtida forskning att ta stöd i, jämföra och bygga vidare på i forskning av liknande kampanjer och medieberättelser.

5.4 Etiska övervägande

Alvinus et al. (2023:54–56) betonar vikten av att väga den bedömda risken mot de förväntade positiva resultaten av en studie och att människans välmående alltid ska prioriteras. I denna studie används redan publicerade artiklar i svensk media vilket minimerar risken för att studien orsakar skada.

Ett medvetet val har varit att inte intervjua föräldrar till barn som blivit omhändertagna eller socialsekreterare då jag anser att ämnet är känsligt och LVU-kampanjen fortfarande pågår och fortfarande är aktuell i både media och sociala medier. Genom att fokusera på redan publicerat material och analysera berättelser och teman anser jag att det går att undvika direkta ingrepp i enskilda individers livssituation.

Även om studien inte omfattas av etikprövningslagen (SFS 2003:460) har jag följt Vetenskapsrådets (2024) "God forskningssed 2024". I relation till dessa principer har jag:

- Säkerställt tillförlitlighet genom tydlig beskrivning av urval, material och metod.
- Visat respekt genom att inte inkludera känsliga personuppgifter som saknar relevans för syftet.
- Upprätthållit transparens genom tydlig källhänvisning och ordagrann återgivning av citat i sin kontext.
- Reflekterat etiskt över hur svensk medias framställning kan skilja sig från hur aktörerna själva skulle beskriva händelserna samt hur dessa potentiella skillnader kan påverka tolkningen.

Genom att följa dessa riktlinjer har studien genomförts på ett etiskt försvarbart sätt trots att materialet redan är publicerat.

6. Resultat och analys

Efter att ha genomfört den tematiska analysen där materialet kodats och sorterats utifrån återkommande mönster framträdde flera centrala teman. Dessa teman ligger till grund för den fortsatta analysen som utgår från studiens syfte att undersöka vilka centrala teman som framträder i svensk medias rapportering om LVU-kampanjen mellan 2021 och 2024. Analysen fokuserar också på hur socialtjänstens roll och funktion skildras samt på vilka sätt olika aktörer såsom socialtjänst, föreningar, religiösa samfund och religiösa grupper konstrueras i berättelserna. I denna del redovisar jag hur LVU-kampanjen framställs och hur socialtjänsten beskrivs i relation till de identifierade teman.

Analysen fokuserar på de återkommande teman som identifierats i materialet. I tolkningen av dessa teman har jag varit medveten om att mitt empiriska material endast ger tillgång till svensk medias beskrivningar och att jag därför inte fått ta del av aktörernas egna berättelser

eller perspektiv. Detta innebär att analysen bygger på en sida av berättelser som jag tagit hänsyn till genom att förhålla mig kritiskt till urvalet och presentationen i källmaterialet för att minska risken att förstärka en ensidig bild.

Analysen har genomförts genom att jag tolkat mitt empiriska material med stöd av tre valda teoretiska perspektiv: berättelser, styrning och ”vi och dem”. Nedan presenteras citat från det empiriska materialet som lyfter fram de resultat analysen bygger på.

6.1 Socialtjänsten som ett maktmedel

I medieberättelserna om LVU-kampanjen framträder Socialtjänsten som en central aktör och samtidigt som en symbol för den statliga makt som ifrågasätts. Genom svensk medias rapportering förstärks en bild där Socialtjänsten både beskrivs som ett samhällsorgan som ”kidnappar” barn och som ett verktyg som utnyttjas av andra aktörer för politiska eller ideologiska syften. På det här sättet skildrar media socialtjänsten som en aktör med makt gentemot de grupper som beskrivs.

Citatet nedan från artikeln ”Hotkampanj mot svenska myndigheter – islamister uppmanar till terroråd” visar hur SVT (2022) återger företrädare för säkerhetsmyndigheters beskrivning av extremistiska aktörers agerande:

- Finns det en potentiell koppling till omhändertagandet av IS-kvinnornas barn?
- Det kan vi inte spekulera i. Men vi kan konstatera att det är ytterligare en faktor. Det finns olika aktörer som hakade på kampanjen när den växte, varav några uttryckt stöd för IS och antidemokratiska islamistiska rörelser. Det är inte orimligt att anta att några av de har vägt in den frågan i det här säger Mikael Tofvesson (SVT 2022).

Här visar SVT hur hotbilden kopplas till våldsbejakande islamistiska grupper. När socialtjänsten framställs som deras måltavla stärks bilden av myndigheten som en viktig del i ett större säkerhetspolitiskt sammanhang. Med Tillys (2000) teori om hur berättelser skapar och upprätthåller kategoriska ojämlikheter kan detta förstås som att svensk media bidrar till att befästa Socialtjänsten som en representant för staten i kontrast till grupper som ställs

utanför. Det betyder att de grupper som i svensk media framställs som statens motståndare inte bara blir kritiserade utan också framstår som utanför samhällsgemenskapen enligt Tillys (2000) teori. Detta är av relevans för studien eftersom det synliggör hur svensk medierapporteringen kan bidra till att forma allmänhetens syn på myndigheten vilket i sin tur kan påverka både den professionella yrkesutövningen och socialarbetarnas upplevda säkerhet.

I artikeln "Så eldar utvisningsdömde Gävleimamen på falska Sverigebilden" framställs hur religiösa ledare återupprepar en berättelse om muslimers underläge:

– Syftet är att sprida det som man alltid gått ut med, nämligen att muslimer aldrig är att betrakta som jämlika eller likvärdiga medborgare utan som andra klassens medborgare. Ett budskap som spridits av al-Qaida och IS och många andra våldsbejakande islamistiska grupperingar. (SVT 2022).

Här blir Said (2021) teori om 'vi och dem' särskilt relevant. Citatet visar hur SVT:s återgivning bidrar till att synliggöra en kulturell gräns mellan 'svenskar' och 'muslimer'. I detta sammanhang placeras socialtjänsten som en symbol för det svenska systemet vilket i berättelsen framstår som en del av 'vi'-sidan. På så vis blir socialtjänsten inte bara en myndighet som agerar i enskilda ärenden utan också en representant för en större uppdelning mellan grupper i samhället.

Citatet från "Mediehuset Alkompis: Extrema krafter utnyttjar tragiska fall från verkligheten" visar hur media framställer dessa berättelser som ett medvetet strategiskt verktyg:

– Det som hänt nu är att extrema krafter har utnyttjat den här situationen för att måla upp en felaktig bild av Sverige och systemet här säger hon. (SVT 2022).

Här kan Foucault (2003) maktbegrepp hjälpa till att förstå kampen om vem som får tolka och definiera situationen. Socialtjänstens legitimitet blir då en del av en styrningsprocess där olika aktörer försöker påverka hur allmänheten ser på frågan genom att sprida olika berättelser.

Slutligen, i artikeln *'Partiet Nyans anklagar socialtjänsten för 'LVU-missbruk''* visar SVT hur LVU-narrativet används som ett politiskt verktyg. Reportaget beskriver hur partiets valarbetare aktivt söker stöd på Rosengård i Malmö där många invånare är arabisktalande. Partiet Nyans är ett politiskt parti som profilerat sig genom att lyfta frågor om minoriteters

rättigheter och som i valrörelsen 2022 använde påståenden om LVU för att vinna stöd:

Det finns en stor arabisktalande befolkning på Rosengård i Malmö. Det har Partiet Nyans tagit fasta på. Deras valarbetare jagar röster utanför gallerian och lämnar över valmaterial på både svenska och arabiska.

– Det är viktigt att nå ut till de här väljargrupperna. Vi vill ge information på deras modersmål säger Mikail Yüksel, partiledare för Partiet Nyans.

Det är några frågor som valarbetarna gärna pratar om och tror tilltalar väljarna på Rosengård.

– Vi vill granska socialtjänsten när det finns fall där föräldrarna känner sig orättvist behandlade säger Mikail Yüksel. (SVT 2022)

Här kan Foucault (2003) begrepp styrning användas för att förstå hur mediernas sätt att framställa socialtjänstens agerande fungerar som en form av styrning. Genom att framställa socialtjänstens agerande på ett visst sätt påverkar medierna hur myndigheten uppfattas. Detta ger politiska aktörer möjlighet att ta ställning mot den för att vinna stöd. Tidigare forskning (Toma, 2021:134–135; Ranstorp & Ahlerup, 2023:175) visar att desinformation och långvarig misstro mot socialtjänsten gör det lättare för dessa berättelser att få genomslag särskilt i socioekonomiskt utsatta områden och bland utlandsfödda.

Sammanfattningsvis visar citaten hur svensk medias gestaltning av Socialtjänsten både reproducerar och omformar berättelser om makt och tillhörighet. Tillys (2000) teori hjälper till att belysa hur dessa berättelser upprätthåller ojämlikheter över tid medan Sids (2021) perspektiv visar hur kulturella och etniska gränser förstärks.

6.2 Misstro och missnöje föder rädsla (rädsla föder misstro och missnöje)

I svensk medias rapportering om LVU-kampanjen återkommer teman om misstro, missnöje och rädsla. Dessa känslor framställs ofta som både orsak och konsekvens av varandra. I vissa berättelser verkar rädslan skapa misstro och missnöje medan det i andra är misstron och missnöjet som leder till rädsla. I de svenska medieberättelserna blir känslorna en del av ett

berättelser där socialtjänsten beskrivs som en aktör med makt att ingripa i familjeliv och där detta ingripande upplevs som ett hot. Känslorna förstärks av sociala och kulturella skillnader vilket gör dem till en central del av berättelserna om socialtjänsten.

Tidigare forskning bekräftar att misstro mot Socialtjänsten har funnits långt innan LVU-kampanjen och är särskilt utbredd i socioekonomiskt utsatta områden och bland utrikesfödda (Ranstorp & Ahlerup, 2023:175). Genom att berättelsen upprepas i svensk media befästs den som en sanning vilket Tilly (2000) menar är centralt för hur sociala ojämlikheter reproduceras över tid. När misstron kombineras med kulturella uppdelningar som Said beskriver riskerar detta att skapa ett varaktigt avstånd mellan grupper vilket kan göra det svårare för socialtjänsten att nå fram med stöd och insatser.

Citatet nedan är hämtat från artikeln “Protester på Mynttorget mot omhändertagande av barn”, där SVT (2022) rapporterar om demonstranternas missnöje mot Sveriges myndigheter:

– Vi är jättebesvikna. Lag ska vara lag, men när man placerat barnet ska de få det bättre, inte värre säger Safia, en av demonstranterna. (SVT 2022).

Citatet nedan kommer från artikeln “Finns en enorm misstro mot socialtjänsten”, där SVT (2020) beskriver ett tydligt maktförhållande mellan myndigheter och invånare:

– Det finns en enorm misstro mot Socialtjänsten. Det beror på att de har en enorm makt de kan ju ta dina barn, säger hon och fortsätter. (SVT 2020).

I båda citaten framställer svensk media socialtjänsten som en kraftfull aktör vars beslut kan upplevas som hotfulla för enskilda då myndighetens möjlighet att omhänderta barn bland annat utmanar föräldrars självbestämmande. Genom Foucaults (2003) begrepp styrning och styrningsrationalitet kan detta förstås som ett exempel på hur media genom sin rapportering formar synen på socialtjänsten och påverkar hur makt uppfattas i samhället. I den här bilden som ges framstår staten som vägledande och kontrollerande med möjlighet att ingripa med tvångsåtgärder när det anses nödvändigt. Ur ett Tilly (2000) perspektiv kan dessa berättelser

ses som en del i att befästa kategoriska ojämlikheter genom att de återupprepar en bild av myndigheter som står över och utanför de grupper som påverkas av besluten. På så vis skapas en uppdelning där socialtjänsten framstår som en mäktig aktör med rätt att definiera och kontrollera, medan de berörda familjerna framställs som underordnade och utan samma möjlighet att påverka. När denna bild sprids och förstärks riskerar den att öka misstron mot socialtjänsten vilket i sin tur kan bidra till ett klimat där socialarbetare utsätts för hot och trakasserier.

I artikeln "LVU-kampanjen saknar grund – barn med muslimsk bakgrund omhändertas inte oftare än andra" presenterar SVT statistik från Socialstyrelsen som motbevisar centrala påståenden i kampanjen:

– Barn med föräldrar från ett muslimskt land omhändertas mer sällan än andra barn med liknande uppväxtvillkor. Det visar Socialstyrelsens nya rapport. Resultatet motbevisar därmed desinformation som spreds under LVU-kampanjen. Samtidigt kvarstår kritik mot socialtjänsten och i många socialt utsatta områden finns en stor misstro mot myndigheten. (SVT 2024).

Här synliggörs en kärna av Sids (2021) vi och dem-perspektiv: även när faktaunderlag motbevisar kampanjens påståenden kvarstår en känslomässig och kulturellt präglad misstro. Svensk medias gestaltning visar hur berättelsen om Socialtjänsten som hotfull aktör blir starkare än statistiska fakta vilket skapar och upprätthåller en känslomässig gräns mellan "myndigheterna" och "oss" i vissa grupper.

Citatet nedan från artikeln "Utbredd rädsla för LVU i Angered: 'Föräldrar vågar inte säga nej till sina barn'" visar hur rädslan påverkar vardagen:

– Föräldrar som är så oroliga för myndigheter att de inte vågar säga nej till sina barn. Det vittnar kulturtolkarna i Lövgärdet i Angered om. Det handlar om en utbredd rädsla som fanns långt innan den pågående kampanjen mot LVU. Men det pågår satsningar för att möta oron. (SVT 2022).

Med stöd i Tillys (2000) teori kan man se hur berättelsen bidrar till att skapa en maktordning där myndigheter framstår som överordnade medan boende i utsatta områden framställs som underordnade och beroende av deras beslut. Ur Saids (2021) perspektiv får uppdelningen en kulturell och etnisk dimension då socialtjänsten positioneras som en del av ett 'svenskt' system medan de berörda familjerna framställs som tillhörande en annan gemenskap och därmed placerade på motsatt sida genom att de representerar normer och värderingar som beskrivs som främmande för familjernas egna. Genom att koppla detta till tidigare forskning kan jag se hur socioekonomiska faktorer påverkar hur svensk media skildrar socialtjänstens arbete i LVU-kampanjen och hur dessa skillnader kan förstärka rädsla och misstro. När media ofta visar dessa grupper som mottagare av socialtjänstens ingripanden och samtidigt lyfter fram deras misstro och rädsla kan det förstärka bilden av dem som "de andra" och öka den känsla av utanförskap som Tilly (2000) beskriver.

6.3 Religion som hot vs Sekularisering som hot

I rapporteringen om LVU-kampanjen framställs religion och sekularisering som två motstående men samtidigt parallella hotbilder. Svensk media återger berättelser där islam framställs som ett hot mot Sverige och det "svenska", men också där sekularisering framställs som ett hot mot religionen och den religiösa gemenskapen. Rapporteringen visar hur dessa berättelser ofta knyts till ett gemensamt missnöje mot socialtjänsten och används av olika aktörer för att öka polariseringen mellan grupper med skilda värderingar och världsbilder. I denna mediala bild förstärks och sprids känslor av misstro och missnöje ofta kopplade till sociala och kulturella skillnader. Svensk media blir därmed en arena där både politiska och religiösa berättelser om "den andre" får utrymme och legitimitet.

Citatet nedan, från artikeln "Imamen om Jimmie Åkessons (SD) moskéutspel: 'Det skapar kaos'" visar hur SVT (2023) återger imamen Mahmoud Khalfis kritik mot Jimmie Åkessons förslag att riva moskéer:

Jimmie Åkessons uttalande om att riva moskéer jämför han med att kasta bensin på elden.

– Det bidrar till ökad polarisering och otrygghet säger imam Mahmoud Khalfi. (SVT 2023).

Genom att återge detta uttalande ramar svensk media in konflikten som en fråga om kulturell och religiös polarisering. Med Saids (2021) teori om ”vi och dem” kan svensk medias framställning förstås som att Sverigedemokraternas retorik positionerar islam och muslimer som ett hot mot det som beskrivs som ”svenskt” och ”västerländskt”. På detta sätt bidrar svensk media till att reproducera en kulturell uppdelning där muslimer framställs som ”de andra” som måste begränsas för att skydda den svenska identiteten.

Citatet nedan, från artikeln “Malmöimam predikar om socialen: ’Vi tillåter inte staten att ta muslimska barn’” visar hur svensk media återger imamen Basem Mahmouds varning till sin församling:

– Att imamer ger sig in i detta är allvarligt eftersom att de som sprider de här falska narrativen om socialtjänstens tvångsomhändertagning påverkar sin församlings uppfattning.

Han menar att orsaken till att islamistiska imamer återupprepar budskapen är att slå en kil mellan församlingsmedlemmarna och övriga samhället.

– De vill inkapsla sina församlingsmedlemmar och hålla dom borta från sekulariseringen säger han. (SVT 2022).

Här återger svensk media en annan form av en hotberättelse där sekularisering framställs som något farligt och hotfullt. Berättelsen som media berättar kan med hjälp av Tillys (2000) teori om berättelser bli ett sätt för religiösa ledare att stärka gruppens sammanhållning genom att beskriva det omgivande samhället som ett hot mot den religiösa identiteten. Ur Saids (2021) perspektiv blir detta en spegelvänd version av ”vi och dem” istället för att islam framställs som ett hot mot Sverige framställs det svenska och sekulära som ett hot mot islam. På så sätt bidrar medierapporteringen till att upprätthålla en tydlig gräns mellan ”oss” och ”dem”

Genom dessa två citat blir det tydligt hur svensk media ger utrymme åt båda sidor av en polarisering där religion och sekularisering ställs mot varandra. Båda berättelserna använder en hotbild för att legitimera sin position. Sverigedemokraterna framhåller islam som en fara som måste begränsas medan imamer framhåller sekularisering som ett hot som måste motverkas. På så sätt visar svensk mediegestaltning hur båda berättelserna bygger på att skapa en tydlig gräns mellan ”vi” och ”dem”.

Ur ett Tilly-perspektiv kan dessa berättelser ses som ett sätt att återskapa sociala ojämlikheter där grupper med andra värderingar stängs ute. Detta kan i sin tur påverka hur Socialtjänsten uppfattas eftersom myndigheten hamnar mitt i en konflikt mellan olika synsätt. När berättelser upprepas riskerar de att skapa en negativ och misstänksam bild av Socialtjänsten vilket kan leda till minskad samarbetsvilja, fler konfrontationer samt ökad risk för hot och trakasserier mot enskilda socialarbetare.

6.4 *Gemensam fiende*

I svensk medias gestaltning av LVU-kampanjen framträder Socialtjänsten inte bara som en myndighet under kritik utan som en gemensam fiende som kan förena annars ideologiskt skilda grupper. Berättelserna som svensk media skapar om en "gemensam fiende" bygger på föreställningen att Socialtjänsten systematiskt missbrukar sin makt och därmed hotar grundläggande rättigheter. Detta tema återkommer i rapporteringen och visar hur Socialtjänstens roll och funktion konstrueras i svensk media i relation till både politiska och religiösa aktörer. Genom dessa framställningar i svensk media blir det möjligt att förstå hur berättelser om makt och orättvisa får fäste och sprids i det offentliga samtalet.

Ett exempel är artikeln "Desperata föräldrar och extrema röster i enad kamp mot socialtjänsten" där SVT (2022) beskriver hur personer från olika ideologiska grupper finner gemensam mark i LVU-kampanjen och dess kritik mot Socialtjänsten:

Hannah Pollack-Sarnecki är forskare på Totalförsvarets forskningsinstitut (FOI) framför allt inom området våldsbejakande extremism.

- Extremgrupper som kommer från olika håll ideologiskt och på många sätt är varandras ideologiska motståndare har också vissa frågor som de möts i. En sådan fråga rör familjen och familjens roll säger Hannah Pollack-Sarnecki.
- En annan sådan fråga rör uppfattning om att staten eller den liberala staten är ens fiende. Här sammanfaller de sakerna och vi ser att grupper trots ideologiska motsättningar möts kring dessa frågor i vissa sammanhang. (SVT 2022).

Här framställer media Socialtjänsten som en symbol för staten och den liberala samhällsordningen något som både högerextrema och extremistiska islamistiska grupper kan positionera sig emot. Genom att återge forskarens beskrivning synliggörs hur olika aktörer kan använda samma fråga, i detta fall Socialtjänstens ingripanden för att skapa en gemensam

fiende. Ur ett Tilly-perspektiv visar detta hur gemensamma berättelser kan få grupper med olika ideologier att enas och samtidigt skapa en tydlig gräns mellan "vi" och "dem". Med Saids (2021) teori kan medias gestaltning ses som ett sätt att förstärka denna uppdelning där Socialtjänsten och staten framställs som "dem" som hotar "oss" oavsett hur "oss" definieras.

Ett annat exempel är artikeln "Sparkades efter konspirationsteorier – nu används han som 'expert' i kampanjen" där GP (2022) beskriver hur Ove Svidén och hans extrema påståenden får nytt liv i samband med LVU-kampanjen:

Till NKMR hittade även konspirationsteoretikern Ove Svidén efter att han 2010 kastats ut ur Centerpartiet. Valsedlarna var tryckta men fick dras tillbaka efter att man upptäckt hans hemsida full av vildvuxna teorier med inslag av antisemitism. Särskilt vikt lades dock vid kampen mot LVU. Omplaceringar av barn var enligt Svidén ingenting annat än "kommunal människohandel" i syfte att tillfredsställa organhandlare, pedofiler och satanister. När NKMR ordnade en demonstration "mot socialtjänstens maktmissbruk" utanför riksdagshuset 2014 var Ove Svidén en av de inbjudna talarna. Ove Svidén är numera avliden. Hans tokerier skulle mest vara av kuriöst intresse om det inte vore för att de fått ny spridning i den islamistiska kampanj som nu tagit fart. Propagandan återanvänder videoklipp med Svidén som nu presenteras som en viktig svensk expert som vågar säga sanningen om LVU. (GP 2022).

I svensk medierapportering framställs Svidén inte bara som en kontroversiell aktör utan som en resurs som olika grupper kan använda för att ge tyngd åt sina egna påståenden. Genom att presentera honom som en "expert" även om detta sker i kritisk ton bidrar svensk media till att ge hans uttalanden fortsatt synlighet och relevans. Detta gör att hans berättelser kan återanvändas av både nationalistiska och islamistiska aktörer trots deras skilda ideologier. Ur ett Tilly-perspektiv blir detta ett exempel på hur äldre berättelser och konspirationsteorier återanvänds och binds samman med nya händelser för att skapa en legitim och gemensam fiende. Ur ett Said-perspektiv kan detta förstås som ett sätt att förstärka uppdelningen mellan "vi" och "dem" där Socialtjänsten representerar "dem" som står i motsats till "oss" vilket är de som upplever sig felbehandlade.

På så sätt blir Socialtjänsten en gemensam fiende som kan ena grupper som i andra sammanhang skulle stå långt ifrån varandra politiskt eller ideologiskt. När dessa berättelser sprids och upprepas i svensk medierapportering kan de forma allmänhetens syn på myndigheten och bidra till ett klimat av misstro och motstånd där Socialtjänsten framställs som en gemensam fiende som förenar grupper med annars skilda intressen.

6.5 Sammanfattning av resultatet

Resultatet visar att svensk medias gestaltning av LVU-kampanjen har format en berättelse där misstro, missnöje och rädsla för Socialtjänsten står i centrum. Denna berättelse återkommer gång på gång i rapporteringen och har oavsett om den grundas i fakta eller inte fått fäste och spridning tills den upplevs som sann.

I svensk medias rapportering vävs uppdelningen mellan ”vi” och ”de andra” in på flera nivåer både genom politiska, religiösa och kulturella uppdelningar. På så sätt framställs vissa grupper som en del av gemenskapen medan andra ställs utanför. Detta bidrar till att förstärka motsättningar och skapa polarisering där religion och sekularisering också får rollen som varandras hot.

Analysen visar att det inte bara är själva händelserna kring LVU-kampanjen som formar bilden av Socialtjänsten utan i hög grad hur svensk media väljer att berätta om den. Genom att upprepa, förstärka och rama in vissa berättelser bidrar svensk media till att ge dem legitimitet och göra dem till en del av en större samhällsberättelse.

7. Avslutande diskussion

7.1 Diskussion av resultat och analys

Syftet med denna studie var att genom tematisk analys undersöka vilka centrala teman framträder i svensk medias berättelser om LVU-kampanjen för att förstå vilka berättelser som konstrueras gällande aktörer involverade i kampanjen. Frågeställningarna fokuserar på att identifiera vilka centrala teman framträder i svensk medias berättelser om LVU-kampanjen, se hur socialtjänstens roll och funktion konstrueras i dessa berättelser och på vilka vis konstrueras centrala aktörer i svensk medias berättelser om LVU-kampanjen.

Analysen visar att svensk media inte enbart fungerar som en kanal för information om LVU-kampanjen utan också som en aktiv aktör i dess spridning och formande. Genom urval av citat, bilder, rubriker och genom att lyfta vissa röster medan andra tonas ned bidrar svensk media till att forma och förstärka specifika berättelser om aktörerna. Detta gäller såväl socialtjänsten som religiösa ledare, politiska partier och enskilda föräldrar. I detta urval skapas berättelser som både uttrycker och förstärker missnöje och misstro vilket kan påverka hur sårbara grupper ser på sin relation till myndigheter.

I materialet framträder socialtjänsten som ett maktmedel, en aktör som olika grupper använder som symbol i sina egna politiska, religiösa eller ideologiska berättelser. Ur ett Tilly-perspektiv kan svensk medias gestaltning ses som ett sätt att befästa kategoriska ojämlikheter.

Socialtjänsten placeras som representant för staten på ena sidan av en tydlig gräns medan grupper som känner sig felbehandlade eller uteslagna placeras på den andra, vilket riskerar att förstärka både deras misstro och deras sårbarhet i mötet med myndigheten.

Svensk media återger även berättelser som bygger på en tydlig ”vi och dem”-logik i linje med Sids (2021) teori. Islam och muslimer framställs ibland som ett hot mot det svenska och sekulära medan det ”religiöst neutrala” Sverige i andra sammanhang beskrivs som ett hot mot den muslimska identiteten. Genom att ge plats åt båda berättelser bidrar svensk media till att förstärka polariseringen mellan grupper med olika värdegrund.

Ett återkommande tema i materialet är rädsla både som orsak och konsekvens av misstro och missnöje. Här kan Foucaults (2003) begrepp styrning hjälpa till att förstå hur svensk medias bild av socialtjänsten som ett möjligt hot kan påverka hur människor tänker och hur familjer beter sig när de har kontakt med myndigheten. Detta är särskilt tydligt i rapporteringen från socioekonomiskt utsatta områden där rädslan ibland leder till att familjer avstår från att söka stöd även när behovet är stort.

Slutligen visar resultaten att svensk media kan bidra till skapandet av en gemensam fiende där aktörer som annars står långt ifrån varandra politiskt och ideologiskt möts i sin kritik mot socialtjänsten. Återanvändningen av äldre konspirationsteorier som i fallet med Ove Svidén visar hur berättelser kan leva vidare och anpassas till nya kontexter. På detta sätt blir svensk media inte bara en spegel av debatten utan också en aktiv aktör som både konstrueras,

reproduceras och sprids till nya målgrupper, vilket gör att missnöje och misstro kan spridas över fler grupper och skapa nya former av sårbarhet i samhället.

7.2 Jämförelse med tidigare forskning & Förslag på vidare forskning

Resultaten från denna studie bekräftar flera av de mönster som tidigare forskning har identifierat kring misstro, missnöje och sårbarhet i relation till socialtjänsten. Ranstorp och Ahlerup (2023:175) samt Socialstyrelsen (2024) visar hur dessa känslor är särskilt utbredda bland utrikesfödda och i socioekonomiskt utsatta områden där de ofta förstärks av kulturella skillnader och tidigare negativa erfarenheter. Min studie visar att svensk medias gestaltning av LVU-kampanjen kan fungera som en drivande kraft i denna process genom att förstärka befintliga föreställningar och skapa nya kopplingar mellan aktörer som annars inte samarbetar.

Enligt tidigare forskning (Alvinus, 2023; Carlander, 2023) påverkar medier människors uppfattningar genom sitt urval av händelser, sin presentation av citat och genom berättelser som skapar ett "vi och dem"-perspektiv. I min studie blir detta särskilt tydligt i hur svensk media återger både islam som ett hot mot det svenska samhället och sekularisering som ett hot mot islam. På så sätt blir svensk media inte bara en plats där konflikter rapporteras utan också en aktör som kan förstärka och ge dem tyngd.

En sak som framträder i den här studien och som tidigare forskning bara delvis har lyft fram är hur svensk medias bild av socialtjänsten som ett maktmedel påverkar både arbetet och socialarbetares känsla av trygghet. När hotbilder upprepas i mediernas berättelser kan det göra socialarbetare mer utsatta och samtidigt försvåra kontakten mellan myndigheten och medborgarna. Detta skapar en dubbel sårbarhet dels för familjer som avstår stöd, dels för socialarbetare som möter ökad misstro. Det behövs mer forskning för att förstå hur den svenska mediebilden hänger ihop med det svenska praktiska sociala arbetet.

Vidare visar resultaten att det finns behov av forskning som undersöker hur social tillit till socialtjänsten kan byggas upp särskilt i grupper där misstro och missnöje är djupt rotade. Som tidigare forskning pekar på (Ranstorp & Ahlerup, 2023; Carlander, 2023) är dessa känslor ofta kopplade till upplevelser av exkludering och brist på förståelse för kulturella och religiösa värderingar. Min studie visar att även aktörer med helt olika bakgrund exempelvis islamistiska

rörelser och högerkristna grupper kan förenas i sin kritik mot socialtjänsten. Detta väcker frågor om vad som driver denna gemensamma fiende och hur den kan brytas.

Framtida forskning skulle enligt mig därför kunna fokusera på:

- Hur mediernas gestaltning av socialtjänsten påverkar förtroendet för myndigheten över tid.
- Vilka kommunikationsstrategier som kan användas för att motverka desinformation och minska polarisering.
- Hur socialarbetare kan arbeta förebyggande med grupper där misstron är som störst utan att förstärka känslan av ”vi och dem”.

Sådan forskning skulle kunna bidra till ett samhälle med större tillit, mindre polarisering och en mer balanserad diskussion om socialtjänstens roll och uppgifter.

7.3 Avslutande reflektion

Syftet med denna studie var att genom tematisk analys undersöka vilka centrala teman framträder i svensk medias berättelser om LVU-kampanjen för att förstå vilka berättelser som konstrueras gällande aktörer involverade i kampanjen. Analysen visar att media inte bara rapporterar om kampanjen utan också aktivt formar och sprider berättelser. Genom sitt urval och sin vinkling bidrar rapporteringen till att förstärka bilden av socialtjänsten som antingen en hotfull maktutövare eller en nödvändig samhällsfunktion. Detta kan både väcka missnöje och förstärka misstro, särskilt bland grupper som redan befinner sig i en utsatt och sårbar position.

I flera fall har svensk media också blivit en arena för konkurrerande hotberättelse där religion framställs som ett hot mot sekularisering och sekularisering som ett hot mot religion. Denna dubbelsidiga polarisering gör att socialtjänsten hamnar i centrum som en symbol för större värdekonflikter snarare än som en konkret aktör i barns skydd. Detta gör att socialtjänsten riskerar att uppfattas på sätt som påverkar förtroendet för myndigheten och dess arbete oavsett om dessa bilder är grundade i fakta eller inte.

Mina egna reflektioner om hur man kan arbeta med att öka tilltron för Socialtjänsten och andra organisationer i social välfärd är att först och främst redan på socionomprogrammet prata mer om utanförskap och ”vi och dem” men även hur berättelser konstrueras och skapas

om redan utsatta grupper. Genom att vi socionomstudenter får möjlighet att redan under vår utbildning diskutera och dissekera våra egna förutfattade meningar och de stereotypiska fördomar vi bär på i vårt bagage så tror jag att vi kan vara en större tillgång för våra klienter när vi kommer ut på fältet. Att visa ett gott bemötande och vara kapabel till att möta klienten där den står anser jag också är viktigt för att kunna bygga upp en relation mellan den professionella och klienten. Att ha en sorts kulturell känslighet och kunna möta familjer med olika bakgrunder och inte utgå från att alla har samma behov tror jag också kan vara en tillgång. Jag tror även att det är viktigt att synas i olika "avdramatiserade" sammanhang till exempel hade socialarbetare kunnat ta större plats i skolor både för elever men främst för deras föräldrar. Om vi ger personer möjlighet att träffa oss innan dem är i en krissituation så tror jag att tilliten kan öka. Förutom det jag nämnt så tror jag det är viktigt att informera och nå ut med hur Socialtjänsten arbetar för att avdramatisera och skapa tilltro till Socialtjänstens arbete.

Vad LVU-kampanjen kan ha för konsekvens på Socialtjänsten är även något jag reflekterat över. Kampanjen har tydligt visat hur snabbt och kraftfullt berättelser kan spridas och hur svensk media både kan motverka och förstärka dessa beroende på hur rapporteringen utformas. Jag anser att socialtjänsten har en uppförsbacke när det gäller att öka tilliten bland utsatta grupper. Det ökade fokuset i svensk media kan också ge möjlighet att förklara sitt uppdrag tydligare, bemöta missförstånd, visa på lyckade insatser och skapa dialog med olika grupper för att utveckla mer inkluderande och välkomnande arbetssätt.

Att bemöta desinformation kräver enligt mig en kombination av traditionellt socialt arbete och nya strategier som möter människor där de befinner sig, både i fysiska miljöer och i digitala rum. López Peláez et al. (2020) visar exempel från Spanien där digitala seminarier använts för att bemöta desinformation vilket haft positiv effekt på den sociala tilliten. Liknande initiativ i Sverige skulle kunna bidra till att minska polariseringen och öka förståelsen för socialtjänstens arbete.

Slutligen så visar min studie att svensk media inte bara återger vad som händer utan också är med och formar hur vi uppfattar verkligheten. Det betyder att journalisters val kan påverka hur myndigheter ses och om människor känner tillit till dem eller inte. Jag vill återigen betona att studien inte handlar om att återge aktörernas egna berättelser utan om hur de framställs i media. Jag har varit kritisk till hur materialet valts ut och presenteras för att undvika att förstärka en ofullständig bild. Genom att synliggöra hur missnöje, misstro och sårbarhet

kommer till uttryck i dessa berättelser blir det möjligt att arbeta mer medvetet för att vända dessa känslor till tillit och inkludering. Jag hoppas att studien kan öka förståelsen för hur svensk medias rapportering påverkar förtroendet för Socialtjänsten och andra myndigheter och att den kan leda till åtgärder som stärker tilliten i samhället

8. Referenslista

Alvinus, A., Borglund, A., & Larsson, G. (2023). *Tematisk analys: Din handbok till fascinerande vetenskap* (1. uppl.). Studentlitteratur AB.

Brunnberg, E. (2001). *Media och socialt arbete: en explorativ studie av medierapporteringen som påverkansfaktor inom socialtjänsten i Sverige och Finland*. Nordicom Information, ISSN 0349-5949, Vol. 23, nr 2, s. 31-43

Bryman, A (2018). *Samhällsvetenskapliga metoder*. 3. uppl. Stockholm. Liber.

BRÅ (2018). *Relationen till rättsväsendet i socialt utsatta områden*. Rapport 2018:6.

Carlander, A (2023). *På tillitsfronten intet nytt*.

Clemens, A. (2024). *Bemöter LVU-kampanjen på sociala medier*. Akademikern.
<https://akademikern.se/bemoter-lvu-kampanjen-pa-sociala-medier/> [Hämtad 2 maj 2025].

Davidsson, T (2021) Michel Foucault: Diskurs, makt/vetande och styrning. I Andersson, E & Mattsson, T (red.) *Teorier för socialt arbete DEL 2: Normalitet, förkroppsligad erfarenhet och motstånd*. Malmö: Gleerups AB.

Foucault, M (2003) *Övervakning och straff - fängelsets födelse*. 4 uppl. Lund: Arkiv Förlag.

Försvärshögskolan (2023) *LVU-kampanjen belyser sårbarheter i samhället*. Fakulteten för hälsa och samhälle, Malmö universitet.
<https://www.fhs.se/arkiv/nyheter/2023-04-27-lvu-kampanjen-belyser-sarbarheter-i-samhallet.html> [Hämtad 17 december 2024].

GP (2022). *Islamistisk LVU-kampanj inspirerad av kristna högern*.
<https://www.gp.se/kultur/kulturdebatt/islamistisk-lvu-kampanj-inspirerad-av-kristna-hogern-f6f961e3-72d9-495c-9e27-bf2a3ebf93c4> [Hämtad 17 december 2024].

López Peláez, A., Marcuello-Servós, C., Castillo de Mesa, J. & Almaguer Kalixto, P., (2020) *The more you know, the less you fear: Reflexive social work practices in times of COVID-19*. International Social Work, 63(6), pp. 746–752. <https://doi.org/10.1177/0020872820959365>

Lundström, T. & Andersson, G. (2004). "Socialarbetare om massmedier." Nordisk socialt arbeid, 24(1), s.2–18. doi.org/10.18261/ISSN1504-3037-2004-01-02

Montesino, N (2021) Charles Tilly: Beständig ojämlikhet – kategorier, vardagsrelationer och berättelser. I Andersson, E & Mattsson, T (red.) *Teorier för socialt arbete DEL 1: Strukturell ojämlikhet och samhällen i förändring*. Malmö: Gleerups AB.

Nilsson, K & Landstedt, E (2022). *Public trust of social workers in Sweden: A repeated cross-sectional study*. Journal of Social Work 22(6). doi:10.1177/14680173221094535.

Ranstorp, M & Ahlerup, L (2023). *LVU-kampanjen: Desinformation, konspirationsteorier, och kopplingarna mellan det inhemska och det internationella i relation till informationspåverkan från icke-statliga aktörer*.

Robbins, R & Cook, K (2017) 'Don't even get us started on social workers': Domestic violence, social work and trust—An anecdote from research. The British Journal of Social Work, 48(6), pp. 1664–1681. <https://doi.org/10.1093/bjsw/bcx125>

Said, E. W. (2016) *Orientalism*. Stockholm: Ordfront Förlag.

SFS 2001:453 Lag med särskilda bestämmelser om vård av unga. Stockholm: Socialdepartementet.

Soares, F., & Recuero, R. (2021). *How the mainstream media help to spread disinformation about Covid-19*. M/C Journal, 24(1), 1–17. <https://doi.org/10.5204/mcj.2735>

Soares, F. B., & Recuero, R. (2021). *Hashtag wars: Political disinformation and discursive struggles on Twitter conversations during the 2018 Brazilian presidential campaign*. Social Media + Society, 7(2), 1–13. <https://doi.org/10.1177/20563051211009073>

Socialstyrelsen (2022). *LVU – lagen om vård av unga*. <https://www.socialstyrelsen.se/kunskapsstod-och-regler/omraden/barn-och-unga/barn-och-unga-i-socialtjansten/lvu/> [Hämtad 17 december 2024].

Socialstyrelsen (2024). *Socialtjänstens placeringar av barn och unga med svensk och utländsk bakgrund Registerstudie av placeringar 1991–2022*.

Stang, E. (2018). *Resistance and protest against Norwegian Child Welfare Services on Facebook - different perceptions of child-centring*. Nordic Social Work Research 8(01):1-14
DOI:[10.1080/2156857X.2018.1427139](https://doi.org/10.1080/2156857X.2018.1427139)

Sveriges Domstolar. (2021) *Beslut om vård av unga (LVU)*.
<https://www.domstol.se/amnen/tvangsvard/vard-av-unga-lvu/beslut-om-vard-av-unga-lvu/>
[Hämtad 2 maj 2025].

SVT Nyheter (2020). *Analys: Finns en enorm misstro mot socialtjänsten*.
<https://www.svt.se/nyheter/inrikes/analys-finns-en-enorm-misstro-mot-socialtjansten> [Hämtad 17 december 2024].

SVT Nyheter (2022). *Desperata föräldrar och extrema röster i enad kamp mot socialtjänsten*.
<https://www.svt.se/nyheter/inrikes/desperata-foraldrar-och-extrema-roster-i-enad-kamp-mot-socialtjansten> [Hämtad 17 december 2024].

SVT Nyheter (2022). *Detta har hänt – kampanj om att myndigheter kidnappar barn*.
<https://www.svt.se/nyheter/inrikes/detta-har-hant-kampanj-om-att-myndigheter-kidnappar-barn> [Hämtad 17 december 2024].

Sydsvenskan (2022). *Expert om hatkampanjen: "Aktörer som har för avsikt att skada det svenska samhället"*.
<https://www.sydsvenskan.se/2022-02-14/expert-om-hatkampanjen-aktorer-som-har-for-avsikt-att-skada-det-svenska-samhallet/> [Hämtad 17 december 2024].

SVT Nyheter (2022). *Hotkampanj mot svenska myndigheter uppmanar till terrordåd*.
<https://www.svt.se/nyheter/inrikes/hotkampanj-mot-svenska-myndigheter-uppmanar-till-terroddad> [Hämtad 17 december 2024].

SVT Nyheter (2022). *Imam i Malmö upprepar falska budskap om socialtjänsten i predikan*.
<https://www.svt.se/nyheter/lokalt/skane/imam-i-malmo-upprepar-falska-budskap-om-socialtjansten-i-predikan> [Hämtad 17 december 2024].

SVT Nyheter (2022). *Mediehuset Alkompis – extrema krafter utnyttjar tragiska fall från verkligheten*.
<https://www.svt.se/nyheter/inrikes/mediehuset-alkompis-extrema-krafter-utnyttjar-tragiska-fall-fran-verkligheten> [Hämtad 17 december 2024].

SVT Nyheter (2022). *Muslimer hamnar mitt i hatkampanjen mot socialtjänsten.*

<https://www.svt.se/nyheter/lokalt/vast/muslimer-hamnar-mitt-i-hatetkampanjen-mot-socialtjansten> [Hämtad 17 december 2024].

SVT Nyheter (2022). *Protester på Mynttorget mot socialtjänstens omhändertagande av barn.*

<https://www.svt.se/nyheter/lokalt/stockholm/protester-pa-mynttorget-mot-socialtjanstens-omhandertagande-av-barn> [Hämtad 17 december 2024].

SVT Nyheter (2022). *Propalestinsk demonstration spred desinformation.*

<https://www.svt.se/nyheter/inrikes/propalestinsk-demonstrationen-spred-desinformation> [Hämtad 17 december 2024].

SVT Nyheter (2022). *Svensk konspirationsteoretiker används som expert i LVU-kampanjen efter sin död.*

<https://www.svt.se/nyheter/inrikes/svensk-konspirationsteoretiker-anvands-som-expert-i-lvu-kampanjen-efter-sin-dod-i-kampanjen-mot-socialtjansten> [Hämtad 17 december 2024].

SVT Nyheter (2022). *Så eldar utvisningsdömde Gävleimamen på falska Sverige bilden.*

<https://www.svt.se/nyheter/lokalt/gavleborg/sa-eldar-utvisningsdomde-gavleimamen-pa-falska-sverige-bilden> [Hämtad 17 december 2024].

SVT Nyheter (2022). *Utbredd rädsla för LVU i Angered – föräldrar vågar inte säga nej till sina barn.*

<https://www.svt.se/nyheter/lokalt/vast/utbredd-radsla-for-lvu-i-angered-foraldrar-vagar-inte-sa-ga-nej-till-sina-barn> [Hämtad 17 december 2024].

SVT Nyheter (2022). *Åkesson om kritiken: Får inte vara naiva inför islamismen.*

<https://www.svt.se/nyheter/inrikes/akesson-om-kritiken-far-inte-vara-naiva-infor-islamismen--jrzvzg> [Hämtad 17 december 2024].

Sydsvenskan (2022). *Så spreds ryktena om att Sverige kidnappar barn över världen – från memes till terrorhot.*

<https://www.sydsvenskan.se/2022-12-29/sa-spredd-ryktena-om-att-sverige-kidnappar-barn-over-varlden-fran-memes-till-terrorhot/> [Hämtad 17 december 2024].

SVT Nyheter. (2023). *Svensk socialtjänst jämfördes med Hamas på pro-palestinsk demonstration.*

<https://www.svt.se/nyheter/inrikes/propalestinsk-demonstrationen-spred-desinformation>
[Hämtad 2 maj 2025].

SVT Nyheter (2024). *LVU-kampanjen saknar grund: Barn med muslimsk bakgrund omhändertas inte oftare än andra.*

<https://www.svt.se/nyheter/inrikes/lvu-kampanjen-saknar-grund-barn-med-muslimsk-bakgrund-omhandertas-inte-oftare-an-andra> [Hämtad 17 december 2024].

Tilly, C. (2000) *Beständig ojämlikhet*. Lund: Arkiv Förlag

Toma, G-A. (2021). *Fake news as a social phenomenon in the digital age: A sociological research agenda*. Sociologie Românească Vol. 19, Issue 1, pp. 134-153
<https://doi.org/10.33788/sr.19.1.7>

Toma, G-A.- & Scripcariu, A.G. (2020). *Misinformation ecosystems: A typology of fake news*. *Journal of Comparative Research in Anthropology and Sociology*, 11(2), pp. 65-82.
DOI:10.1080/21670811.2017.1360143

Vetenskapsrådet. (2024). *God forskningssed 2024*. Vetenskapsrådet. ISBN 978-91-89845-08-4.

Wikström, H. (2021) E. W. Said: Vi:et och den koloniala brutaliteten.. I Andersson, E & Mattsson, T (red.) *Teorier för socialt arbete DEL 2: Normalitet, förkroppsligad erfarenhet och motstånd*. Malmö: Gleerups AB.